

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRO

**Į S A K Y M A S
DĖL SPECIALIOJO UGDYMO SKYRIMO TVARKOS**

2000 m. rugpjūčio 17 d. Nr. 1056
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymo (Žin., 1998, Nr. [115-3228](#)) 8 straipsniu,

1. T v i r t i n u Specialiojo ugdymo skyrimo tvarką (pridedama).
2. Nustatau, kad ši Tvarka įsigalioja nuo 2000 m. rugsėjo 1 d.

KULTŪROS MINISTRAS,
PAVADUOJANTIS ŠVIETIMO
IR MOKSLO MINISTRĄ

ARŪNAS BĖKŠTA

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo ministro
2000 08 17 įsakymu Nr. 1056

SPECIALIOJO UGDYMO SKYRIMO TVARKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ši Tvarka reglamentuoja, kada gali būti skiriamas specialusis ugdymas, kas jį skiria ir kuriam laikui.
2. Specialusis ugdymas gali būti skiriamas vaikams, turintiems nedidelių, vidutinių, didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių.
3. Vaikai, kuriems skirtas specialusis ugdymas, turi teisę, tėvams (ar vaiko globėjams) pritarus, pasirinkti ugdymo formą (visiška integracija, dalinė integracija, ugdymas specialiojo ugdymo įstaigoje) pagal pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendaciją.
4. Specialiojo ugdymo skyrimas įforminamas pažyma dėl specialiojo ugdymo skyrimo specialiųjų poreikių asmeniui (1 priedas).

II. SPECIALIOJO UGDYMO SKYRIMAS

5. Specialiųjų poreikių vaikams nuo gimimo iki 3 metų ankstyvąjį ugdymą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ar specialiosios pedagoginės pagalbos teikimą namuose skiria pedagoginė psichologinė tarnyba, kuri yra įvertinusi specialiuosius vaiko ugdymosi poreikius.
6. Specialiųjų poreikių vaikams nuo 3 iki 7 metų specialiosios pedagoginės pagalbos teikimą namuose arba specialiųjų ugdymą ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje skiria pedagoginė psichologinė tarnyba, kuri yra įvertinusi specialiuosius vaiko ugdymosi poreikius.
7. Specialiųjų poreikių moksleiviams, kurių sėkmingam ugdymui pakanka modifikuoti ugdymo programą, specialiųjų ugdymą skiria švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija esant joje specialiajam pedagogui ir (ar) logopedui, tvirtina mokyklos vadovas, raštu suderinęs su mokyklą aptarnaujančia pedagogine psichologine tarnyba. Jei moksleivį reikia mokyti pagal modifikuotas programas, o specialiojo ugdymo komisijoje nėra nei specialiojo pedagogo, nei logopedo, ir jei moksleivį reikia mokyti pagal adaptuotas ar specialiąsias programas, specialiųjų ugdymą skiria pedagoginė psichologinė tarnyba, kuri yra įvertinusi specialiuosius jo ugdymosi poreikius.
8. Moksleiviams, kuriems reikalinga logopedinė pagalba, specialiųjų ugdymą skiria švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija pagal tos švietimo įstaigos logopedo atlikto vaikų kalbos ir komunikacijos įvertinimo išvadą (2 priedas) ir sąrašą, suderintą su mokyklą aptarnaujančia pedagogine psichologine tarnyba bei patvirtintą švietimo įstaigos vadovo. Jei švietimo įstaigoje logopedas nedirba, prireikus logopedinę pagalbą moksleiviams skiria pedagoginė psichologinė tarnyba, kurios aptarnaujamoje teritorijoje yra mokykla.
9. Išimtiniais atvejais specialiųjų ugdymą gali skirti Švietimo ir mokslo ministerijos Pedagoginis psichologinis centras, kai yra įvertinęs specialiuosius vaiko ugdymosi poreikius. Apie specialiojo ugdymo paskyrimą vaikui Pedagoginis psichologinis centras raštu informuoja pedagoginę psichologinę tarnybą, kurios aptarnavimo teritorijoje gyvena vaikas.
10. Specialusis ugdymas gali būti skirtas nuolat ar laikinai. Laikinas specialusis ugdymas yra tada, jei pedagoginės psichologinės tarnybos pažymoje dėl pedagoginio psichologinio asmens specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo (3 priedas) yra nurodyta jo trukmė. Jei nėra nurodyta, kad būtina pakartotinai įvertinti specialiuosius vaiko ugdymosi poreikius, laikoma, kad skirtas nuolatinis specialusis ugdymas.

III. SPECIALIOJO UGDYMO NUTRAUKIMAS

11. Vaikui, kuriam specialųjį ugdymą paskyrė pedagoginė psichologinė tarnyba, padarius didelę pažangą ir švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisijai nustačius, kad jam specialusis ugdymas nereikalingas, švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija apie tai raštu informuoja pedagoginę psichologinę tarnybą, skyrusią specialųjį ugdymą, ir tėvus (ar vaiko globėjus). Komisija, gavusi tėvų (ar vaiko globėjų) ir pedagoginės psichologinės tarnybos pritarimą (raštu), specialiosios pagalbos teikimą šiam vaikui nutraukia.

12. Švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisija, nustačiusi, kad vaikui, kuriam ji buvo skyrusi specialųjį ugdymą (programų modifikavimą ar logopedinės pagalbos teikimą), jo nereikia, gavusi tėvų (ar vaiko globėjų) pritarimą raštu, specialųjį ugdymą nutraukia.

Specialiojo ugdymo skyrimo tvarkos

1 priedas

6 forma

(Pedagoginė psichologinė tarnyba, mokyklos_____
specialiojo ugdymo komisija)

PAŽYMA

(Data)_____
(Parengimo vieta)

Nr. _____

Dėl specialiojo ugdymo skyrimo
specialiųjų poreikių asmeniui

Vardas, pavardė _____

gimimo data _____ asmens kodas _____

adresas (telefonas) _____

švietimo įstaiga _____

IŠVADA APIE RAIDOS (VYSTYMOŠI) SUTRIKIMUS _____

IŠVADA APIE SPECIALIUOSIUS UGDYMOŠI POREIKIUS

(siūlomos ugdymo programos, alternatyvūs mokymo būdai, atraminė medžiaga ir kt.) _____

Tarnybos (komisijos) vadovas

(Parašas)_____
(Vardas, pavardė)

Tėvai (ar vaiko globėjai)

(Parašas)_____
(Vardas, pavardė)

Specialiojo ugdymo skyrimo tvarkos

2 priedas

7 forma

KALBOS ĮVERTINIMO KORTELĖ

(Mokykla)

(Data)

(Parengimo vieta)

Vardas, pavardė _____

gimimo data _____ asmens kodas _____

adresas (telefonas) _____

gimtoji kalba _____ kalba, kuria mokosi _____

anamnezės duomenys _____

1. Bendroji ir smulkioji motorika _____

2. Klausia _____ 3. Balsas _____

4. Bendrasis kalbos apibūdinimas

4.1. Pokalbis:

Kuo tu vardu? _____

Kokia tavo pavardė? _____

Kiek tau metų? _____

Ar turi broliuką, sesutę? _____

Ar jie vyresni už tave? _____

Kas tavo geriausias draugas? _____

Koks dabar metų laikas? _____

Kur gyveni? _____

Kaip vadinasi miestas (kaimas), kuriame gyveni? _____

4.2. Išvados _____

5. Rišioji kalba:

5.1. Pasakojimas pagal siužetinių paveikslėlių seriją _____

5.2. Pasakojimas pagal siužetinį paveikslėlį _____

5.3. Girdėto teksto atpasakojimas (pagal amžių) _____

5.4. Patirto įvykio pasakojimas (pvz.: „Papasakok, kaip praleidai atostogas“) _____

5.5. Daikto apibūdinimas (pvz.: didelis raudonas obuolys) _____

5.6. Išvados apie rišliąją kalbą (Vaiko pateikti rišliosios kalbos tekstai tiksliai užrašomi. Jie apibūdinami pagal prasmės ir gramatinio taisyklingumo kriterijus: 1) ar visiškai perteikta pagrindinė mintis, įvykių nuoseklumas, ar nėra pakeitimų laike ir erdvėje, praleidimų; 2) kokius sakinius vartoja (vientisinius, sudėtinius), ar vartoja papildinius, pažyminius, aplinkybes.) _____

6. Kalbos gramatinė sandara:

6.1. Daiktavardžių kaitymas linksniais. „Aš pasakysiu klaidingą sakinį, o tu turėsi jį pakartoti taisyklingai.“

Smagu (paukščiai) skraidyti padangėje. _____

(Inkilėlis) apsigyveno varnėnai. _____

Žvejys išlipo iš (valtis). _____

Arbata pasaldinama (cukrus). _____

Aš norėčiau (medus) su duona. _____

Tomas įmetė akmenuką į (vanduo). _____

6.2. Daugiskaitos sudarymas:

Obuolys – obuoliai. O kaip bus?

medis – _____ slyva – _____ kepurė – _____

žuvis – _____ traktorius – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk obuolį ir obuolius, medį ir medžius ir t. t.“

6.3. Priesaginių daiktavardžių daryba:

a) Didelė – dėžė, o maža – dėžutė. O kaip bus?

raktas – _____ sijonas – _____ voverė – _____

spyna – _____ debesis – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk dėžę ir dėžutę, raktą ir raktelį ir t. t.“

b) Vieta, kur auga daug beržų, vadinama beržynu.

Kaip vadinama vieta, kur auga daug braškių – _____ ažuolų – _____ gėlių – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk beržą ir beržyną, braškę ir braškyną ir t. t.“

c) Indas, kuriame laikoma druska, vadinamas druskine.

Kaip vadinamas indas, kuriame laikomas cukrus – _____ duona – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk druską ir druskinę, cukrų ir cukrinę ir t. t.“

d) Vieta, kur kepa duoną, vadinama kepykla.

Kaip vadinama vieta, kur mokosi vaikai – _____ gydomi ligoniai – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk kepyklą, mokyklą ir t. t.“

e) Sportininkas, kuris žaidžia futbolą, vadinamas futbolininku.

Kaip vadinamas sportininkas, kuris žaidžia krepšinį – _____ slidinėja – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk futbolininką, krepšininką ir t. t.“

f) Moteris, kuri siuva drabužius, vadinama siuvėja.

Kaip vadinama moteris, kuri kerpa plaukus – _____ mezga – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk siuvėją, kirpėją ir t. t.“

6.4. Daiktavardžio ir skaitvardžio derinimas:

vienas paukštis, du _____ daug _____

viena šaka, dvi _____ daug _____

viena bitė, dvi _____ daug _____
 viena valtis, dvi _____ daug _____
 vienas žmogus, du _____ daug _____
 vienas akmuo, du _____ daug _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk vieną paukštį, du paukščius, daug paukščių ir t. t.“

6.5. Prielinksnių vartojimas (atsakant į klausimus paveikslėliuose):

Kur sėdi mergaitė? _____
 Ką daro mokytoja? _____
 Kur yra berniukas? _____
 Ką daro vaikai? _____
 Ką daro mergaitė? _____
 Ką daro teta? _____
 Ką daro dėdė? _____
 Kur padėta knyga? _____
 Kur nukrito pieštukas? _____
 Kur yra lempa? (virš) (Jeigu vaikas neatsako, klausti, ar lempa yra ant stalo.) _____

Jeigu vaikas neatsako, padedamos dvi dėžutės ir kaladėlė. Prašoma: „Padėk kaladėlę už dėžutės, tarp dėžučių, po dėžute, šalia dėžutės, ant dėžutės, nuimk nuo dėžutės, įdėk į dėžutę, išimk iš dėžutės ir t. t.“

6.6. Prieveiksmių vartojimas (pavadinant paveikslėlyje esančią situaciją):

Lėktuvas kyla aukštyn, o leidžiasi – _____
 Raudonas balionas kabo aukštai, o mėlynas – _____
 Berniukas bėga kairėn, o mergaitė – _____
 Sviedinys guli toli, o lėlė – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk, kuris lėktuvas kyla aukštyn, o kuris leidžiasi žemyn ir t. t.“

6.7. Sudaryti sakinius iš žodžių:

pavasaris, sniegas, tirpti; _____
 ruduo, kristi, lapai, medžiai; _____
 mama, parduotuvė, iš, duona, parnešti; _____
 ežerai, žiema, užšalti, upės, ir. _____

6.8. Išvados apie kalbos gramatinę sandarą _____

7. Žodynas:

7.1. Daiktavardinė leksika:

a) Pavadininti daiktus (paveikslėliuose):

suknelė, paltas, kaspinas, kojinės, pirštinė, šepetys, šukos, akis, ausys, kulnas, alkūnė, avis, ožka, lapė, vilkas, agurkas, arbūzas, suolas, fotelis, knyga, sąsiuvinis, stogas, kaminas, samtis, šaukštas, pieštukas, parkeris, eglė, pušis.

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk suknelę, paltą ir t. t.“

b) Apibendrinantys žodžiai:

Piramidė, meškutis, kaladėlės – žaislai.

Marškiniai, švarkas, šalikas – _____

Sofa, lova, spinta – _____

Kalakutas, gaidys, antis – _____

Ežys, meška, stirna – _____

Lėkštė, puodelis, arbatinukas – _____

Autobusas, traukinys, sunkvežimis – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk žaislus, drabužius ir t. t.“

c) Įvardyti pagal aprašymą:

Kniaukia, mėgsta šiltą pieną, turi švelnų kailiuką. Kas? _____

Daiktas, reikalingas lietuviui lyjant. Kas? _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk, kas kniaukia, mėgsta šiltą pieną, turi švelnų kailiuką ir t. t.“

7.2. Būdvardinė leksika:

a) Pavadinti ypatybes:

Ąsotis iš molio – molinis.

Stalas iš medžio – _____

Namas iš plytų – _____

Mašina iš metalo – _____

Medžiaga, išmarginta gėlytėmis – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk, kas yra molinis, medinis ir t. t.“

b) Antonimai:

Žiemą šalta, o vasarą – _____

Staltiesė didelė, o nosinė – _____

Kelias platus, o takelis – _____

Ežeras gilus, o bala – _____

Citrina rūgšti, o kriaušė – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk, kada šalta, o kada karšta ir t. t.“

7.3. Veiksmažodinė leksika:

a) Pavadinti veiksmus (paveikslėliuose):

dažo, šluoja, šluosto, plauna, važiuoja, piešia, sėdi, stovi, eina, bėga, guli, skaito, rašo, valgo, geria.

b) Kas kaip „šneka“?

Višta kudakuoja, o šuo – _____ uodas – _____ gegutė – _____ žąsis – _____

(Jeigu vaikas nežino to žodžio, tai užduotis pateikiama taip: „Višta sako „kut kuda“, o kaip sako šuo?“ ir t. t.)

Jeigu vaikas vis tiek neatsako, prašoma: „Parodyk, kas kudakuoja, loja ir t. t.“

c) Kas kaip juda?

Paukštis skrenda, o laivas – _____ žmogus – _____ dviratis – _____

vabalas – _____ sraigė – _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk, kas skrenda, plaukia ir t. t.“

d) Kam reikalingos lempos? _____

Kam reikalingos krosnys, radiatoriai? _____

Kas atsitinka, kai vonioje atsukame čiaupą? _____

Kas atsitinka po to, kai į žemę pasėjame sėklas? _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk, kas šviečia, šildo ir t. t.“

7.4. Išvados apie žodyną _____

8. Tartis:

8.1. Atskirų garsų tarimas (visus balsius ir priebalsius vaikas taria paskui tiriantįjį) _____

8.2. Skiemenų tarimas:

lo-, li-, ra-, rė-, sa-, se-, šu-, še-, za-, zi-, žo-, žiu-, ca-, cė-, čiu-, dzie-, džio-, ko-, ke-, ga-, gie-, tuo-, ti-, dau-, de-, po-,

piu-, bo-, bė-, fa-, fei-, vui-, vie-, ji-, cha-.

8.3. Garsų tarimas žodžiuose (galima pavadinant paveikslėlius):

a: adata, akiniai, raketa; _____
 o: voras, koja, loto; _____
 u: pupa, keptuvė, mėnulis; _____
 ū: ūmėdė, siūlai, papūga; _____
 e: pelėda, ledai, erelis; _____
 è: kėdė, skrybėlė, pelė; _____
 i: gilės, kilimas, inkilas; _____
 y: yla, gyvatė, blynas; _____
 uo: aguona, puodas, liniuotė; _____
 ie: liemenė, sviestas, driežas; _____
 s, s': asilas, saulė, kastuvas; _____
 š, š': laiškas, šakutė, kiaušinis; _____
 z, z': zebros, gvazdikai, kukurūzas; _____
 ž, ž': žvaigždė, žiedas, kankorėžis; _____
 t, t': tortas, tvora, teptukas; _____
 d, d': dūda, diržas, balandis; _____
 c, c': cukrinė, narcizas, motociklas; _____
 č': česnakas, pačiūžos, čiaupas; _____
 dž': ėdžios, gaidžiai, beždžionė; _____
 j: juosta, jautis, pjūklas; _____
 k, k': kaukė, kibiras, arklys; _____
 g, g': gulbė, genys, gandrai; _____
 ch: chalatas, šachmatai; _____
 h, h': hamakas, herbas; _____
 p, p': pasaga, pypkė, krepšys; _____
 b, b': boružė, begemotas, briedis; _____
 f, f': žirafa, grafinas, telefonas; _____
 v, v': vinis, vokas, svogūnas; _____
 m, m': musė, megztinis, smuikas; _____
 n, n': varna, kelnės, lankas; _____
 r, r': šarka, riešutai, ropė; _____
 l, l': tiltas, plunksna, lelija. _____

8.4. Sudėtingos garsinės – skiemeninės struktūros žodžių ištarimas (galima pavadinant paveikslėlius):

sportbatis _____
 rankšluostis _____
 troleibusas _____
 karkvabalis _____
 šikšnosparnis _____

8.5. Išvados apie tartį _____

9. Foneminis suvokimas:

9.1. Nustatyti, ar yra nurodytas garsas atskirų garsų, skiemenų ir žodžių eilėje:

Suploti, išgirdus garsą „š“:

- a) a, š, l, t, d, š, k, g, š, m; _____
- b) s, š, z, ž, š, t, š, dz, š, dž; _____
- c) du, ke, aš, lo, ma, šė, pi, an, šu, al; _____
- d) ša, os, co, šu, zi, ta, iš, fo, že, šo; _____
- e) pinti, ašara, ranka, neša, mėto, lipa, raštai, krato, šluota, uoga; _____
- f) šoka, žeria, mėsa, liepsna, miestas, kiškiai, čia, šienas, taškas, džiūsta. _____

9.2. Skiemenų eilių tarimas:

e-ė-i-y _____
 tuo-to-tuo _____
 mė-mie-mė _____
 sa – ša – sa _____
 sa – za – co _____
 ga – ka – go _____
 pa – ba – po _____
 ta – da – to _____

9.3. Skirti žodžius, panašius garsine sudėtimi („Pakartok arba pasakyk, kuo skiriasi žodžiai „galva“ ir „kalva“ ir t. t.“):

galva – kalva; _____
 ola – uola; _____
 lūpa – lupa; _____
 lopus – lapas. _____

Jeigu vaikas neatsako, prašoma: „Parodyk, kur yra galva, o kur – kalva ir t. t.“

9.4. Ilgųjų ir trumpųjų balsių diferenciacija. („Į vieną krūvelę sudėk paveikslėlius, kurių pavadinimuose yra garsas „i“, o į kitą tuos, kurių pavadinimuose yra garsas „y“.) Paveikslėliai: sūris, pilis, vyšnios, širdis, zylė _____

9.5. Pradiniai garsinės analizės įgūdžiai (tiriami nuo pirmosios klasės pabaigos). Išvardyti garsus žodžiuose:

Ona, upė, rūta, žolė, durys, šakės, varlė, bulvė, pasaga, voverė, kirvis, lizdas, žvakė, brolis, peilis, kraitelė, stiklinė, dramblys, kaštonas.

9.6. Išvados apie foneminį suvokimą _____

10. Artikuliacinis aparatas:

lūpos – _____
 liežuvis – _____
 dantys, jų sukandimas – _____
 liežuvėlis – _____
 gomurys – _____

11. Tyrimo išvados _____

Mokyklos logopedas

(Parašas)

(Vardas, pavardė)

Specialiojo ugdymo skyrimo tvarkos

3 priedas

5 forma

PAŽYMA

(Pedagoginė psichologinė tarnyba)

Nr. _____

(Data)

(Parengimo vieta)

Dėl pedagoginio psichologinio asmens
specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo

Vardas, pavardė _____
 gimimo data _____ asmens kodas _____
 adresas (telefonas) _____
 ugdymo įstaiga _____ klasė _____
 kalba, kuria mokosi _____ gimtoji kalba _____

1. Psichologinio vertinimo išvada _____

2. Logopedinio vertinimo išvada _____

3. Pedagoginio vertinimo išvada _____

4. IŠVADA APIE SPECIALIUOSIUS UGDYMO SI POREIKIUS
 (siūlomos ugdymo programos, alternatyvūs mokymo būdai, atraminė medžiaga ir kt.)

5. IŠVADA APIE RAIDOS (VYSTYMO SI) SUTRIKIMUS

Tarnybos vadovas

(Parašas)

(Vardas, pavardė)

Specialistai:

Bent vienas iš tėvų (ar vaiko globėjų)

(Parašas)

(Vardas, pavardė)

Ugdantis pedagogas (kai dalyvauja)

(Parašas)

(Vardas, pavardė)
